

Rezumat general. „Politica orientală a Casei de Habsburg este o sintagmă des folosită, începând în special cu Războiul de Treisprezece Ani (1593-1606). Folosirea ei este arareori anterioară anilor 1526-1529 (când s-a derulat Ungaria medievală și primul asediu otoman al Vienei). Prin calitatea lor de capi ai „lumii creștine libere” (Frederic III de Habsburg a fost încoronat împărat al Sfântului Imperiu Roman de Națiune Germană cu numai un an înaintea cuceririi otomane a Constantinopolului) și (co-) regi ai Ungariei (titlu cu care și regii „titulari” erau nevoi să-și recunoască), Habsburgii începuseră să se implice semnificativ în Războiul Europei cu mult mai devreme. În pofida impresionantelor mase informaționale disponibile, subiectul a primit puține atenții (circa 1150 surse inedite din anii 1459-1553, privind doar războaiele Române în relație cu Habsburgii, au fost deja identificate în arhivele europene, număr comparabil cu cel al surselor editate cunoscute pentru politica „externă” a războaielor Române între acei ani). Proiectul își propune să studieze și să editeze, în colaborare cu partenerii externi, prin publicații și conferințe, această masă documentară în creștere. Ea modifică sensibil perspectivele cercetărilor central-est europene și românești. Anterior, subiectului i-a fost acordată o atenție limitată din partea cercetărilor austriece și germane. Studiile maghiare și polone l-au privit în măsura în care datele „habsburgice” puteau să întreprindă reascoperiri, dimpotrivă, și infirmări parțial vechi coordonate. În plan românesc, deși din anii 1930 se atrăseseră atenția asupra importanței subiectului încă înainte de Petru IV Rareș ori, mai ales, înainte de Mihai Viteazul, el a fost neglijat. Rolul răsăritean al Habsburgilor înainte de 1526 a început recent să fie reevaluat, apărând o serie de constante ale politicii românești și otomane duse de Viena, în raport cu mai bine studiatele secolele XVIII și chiar XIX. Astfel, cercetarea în cadrul proiectului se poate întinde până la pacea westfalică (1648) care a impus redefinirea politicii Casei.

Rezumat extins. Politica orientală a Casei de Habsburg este o sintagmă des folosită, începând în special cu Războiul de Treisprezece Ani (de referință în acest sens este monografia lui Jan-Paul Niederkorn din 1993). Folosirea ei este arareori anterioară anilor 1526-1529/ când s-a derulat Ungaria medievală și primului asediu otoman al Vienei (o excepție, parțial întrucât lucrarea este centrată pe relația Habsburgilor cu Matia Corvin, este teza publicată în 1975 a lui Karl Nehring). Prin calitatea lor de capi ai „creștinătății libere” (Frederic III este încoronat împărat cu numai un an înaintea cuceririi Bizanțului) și (co-) regi ai Ungariei (titlu cu care și regii „titulari” erau nevoi să-și recunoască), Habsburgii începuseră să se implice semnificativ în estul Europei cu mult mai devreme. În pofida impresionantelor mase informaționale disponibile, subiectul a primit puține atenții (circa 1150 surse inedite din anii 1459-1553, privind doar războaiele Române în relație cu Habsburgii, au fost deja identificate cu precizie de către Ioan-Aurel Pop și Alexandru Simon, în arhivele și bibliotecile din Bratislava, Budapesta, Milano, Roma, Veneția și Viena, începând cu anul 2003, număr comparabil cu cel al surselor editate cunoscute pentru politica războaielor Române în acea perioadă). Această acumulare documentară modifică sensibil perspectivele cercetărilor central-est europene și românești (se cuvin reînutilizate unele surse de poziție ale lui Hermann Wiesflecker, Manfred Holleger, László Veszprémy sau Șerban Papacostea din ultimii ani mai ales). Anterior, acestui subiect i-a fost acordată o atenție limitată din partea cercetărilor austriece și germane (prin notele lui Franz Babinger, prin studiile lui Johann Groblächer, Gustave Alef sau Hermann Wiesflecker ori prin sintezele lui Hans Uebersberger atenția a fost concentrată încă din prima jumătate a secolului XX asupra relației dintre Viena și Moscova, respectiv asupra raporturilor Vienei cu Istanbulul). Studiile maghiare și polone l-au privit în măsura în care datele „habsburgice” puteau să întreprindă reascoperiri și infirmări parțial vechi coordonate (ies în evidență astfel studiile, mai vechi adunate și traduse în cursul anilor 1990, semnate de András Kubinyi și Krzysztof Baczkowski, lor adăugându-li-se materialele recente ale lui Jan Smolucha și Natalia Nowalkowska). În plan românesc, deși din anii 1930 (în ordine cronologică se cuvin amintite aici notele și studiile lui Ilie Minea, ale tefanei Simionescu și Costin Feneșan, în anii 1970 și la începutul anilor 1980, ale Ilenei Căzan, în anii 1990) se atrăseseră atenția asupra importanței subiectului încă înainte de Petru Rareș ori, mai ales, înainte de Mihai Viteazul, el a fost neglijat (inclusiv în ceea ce-i privește pe cei doi și relația lor cu Viena, studiile de referință sunt anterioare momentului de față cu cel puțin apte decenii și apar în lui Ioan Sârbu, Ioan Ursu și Alexandru Ciornescu, lor adăugându-se ulterior câteva dintre articolele lui Matei Cazacu și tefan Andreescu). Rolul răsăritean al Habsburgilor înainte de 1526 a început recent să fie reevaluat (un rol notabil în acest sens l-a avut începând cu anul 1989, seria de documente dedicată lui Maximilian I în cadrul prestigioasei colecții *Regesta Imperii*; precum și studiile lui Johannes Helmrath sau ale lui Norman Housley asupra relației dintre *Reichstagul* german și cruciadă). În aceste condiții au fost reliefate inclusiv o serie de constante ale politicii românești și otomane duse de Viena (amintim aici studiile și sursele publicate recent de Florina Ciure, Ovidiu Cristea, Iulian-Mihai Damian, Cristian Luca sau Adrian Magina), în raport cu mai bine studiatele secolele XVIII și chiar XIX (merit amintite în acest sens materialele privind politica sească și cea ecleziastică orientală a Vienei, editate, începând cu 2006, de Ion Cârja, Loránd Mádly și Attila Varga). În consecință, cercetarea în cadrul proiectului, care se oprește ca reper orientativ, la anul 1606 (pacea de Zsivatorok, prin care sultanul otoman îl recunoaște pentru prima dată pe împăratul romano-german, din Casa de Habsburg ca egalul său), se poate întinde până la pacea westfalică (1648). Aceasta a impus redefinirea politicii generale a Casei de Habsburg și implicit a celei orientale (merit amintit că și limită și posibil deschidere pentru cercetări viitoare, că, după 1648, fondurile relevante din arhivele vieneze conțin, în medie, 550 de file per cutie, pentru fiecare an, marea majoritate fiind încă inedite, inclusiv pentru Austria).